

Ryhor Nizhnikau, vanhempi tutkija / Jussi Lassila, vanhempi tutkija

DONBASSISTA ON TULOSSA EI-KENENKÄÄN-MAA

PAINEET NYKYTILANTEEN JÄÄDYTTÄMISEKSI KASVAVAT

Minskin sopimuksen kolmannen vuosipäivän koittaessa Venäjä ja Ukraina ovat yhä avuttomampia Donbassin tulevaisuuden edessä.

Lännen kiinnostuksen hiipuminen Ukrainaan ja erityisesti Donbassin alueen konfliktiin on herättänyt keskustelua. Kehitys Venäjällä ja Ukrainassa osoittaa kiinnostuksen aluetta kohtaan vähentyneen myösnäissä maissa.

Vuodesta 2014 Donbass on ollut Ukrainalle vääryyksien symboli. Lähes 11 000 ihmistä on kuollut ja yli 1,7 miljoonaa on ajettu maanpakoon. Sotilaallinen konflikti ei kuitenkaan näyttäytynyt ukrainalaisille yksinomaan kärsimyksenä, vaan myös toivona kansallisten jakolinjojen yhdistämisestä ja uuden maan rakentamisesta. Vuonna 2018 tämänkaltaisia kuvitelmia ei enää ole. Hallituksen toimet Donbassia kohtaan ovat muuttuneet julistuksiksi ilman tekoja, ja se on turvautunut enenevässä määrin populistisiin keinoihin.

Ukrainan hallitus on tiukentanut otettaan Donbassin asukkaista vuodesta 2016 lähtien. Sosiaali-etuuksien ja eläkkeiden käsittelyä on rajoitettu. Maaliskuussa 2017 Ukrainan turvallisuus- ja puolustusneuvosto hyväksyi miehitettyjen alueiden taloussaarron laajamittaisen salakuljetuksen kukoistuksesta huolimatta. Kun kaupankäynti on estetty ja eläkkeet ovat saamatta, kansalaiset eivät voi maksaa sähköä tai vedestä, joiden jakelu on ajoittain keskeytetty Donbassin miehitettyillä alueilla. Laki Donbassin jälleenyhdistymisestä Ukrainaan hyväksyttiin tammikuussa 2018. Laissa Venäjä määritellään hyökkääjäksi, mutta laki itsessään ei paranna ukrainalaisten hyvinvointia.

Kapinallisalueiden vaikeuksien lisäksi Ukrainan hallitsemilla

alueilla on vakavia ongelmia. 32 prosenttia Luhanskin ja 38 prosenttia Donetskin alueen asukkaista on sitä mieltä, että viranomaiset rikkovat jatkuvasti heidän oikeuksiaan. Rajoilla ja virastoissa kukoistaa korruptio. Matkustamista ja viestintäyhteyksiä on hankaloitettu. Esimerkiksi Mariupolin yhteys Kiovaan on vain yhden tien ja kahden junayhteyden varassa, kun lentoyhteys puuttuu. Aikaa tähän kuluu 17 tuntia.

Uudistusten puute ja jatkuva korruptio vaikuttavat ihmisten asenteisiin. Kansalaisyhteiskunta on yhä passiivisempi, ja syytökset maan ongelmista kohdistuvat Ukrainan hallitukseen ja presidenttiin, ei Venäjään. Kansalaiset näkevät poliittisen eliitin konfliktin pääasiallisena hyötyjänä. Tämän seurauksena vuonna 2017

ukrainalaisten sitoutuminen ja valmius uurastaa ”uuden Ukrainan” eteen ovat heikentyneet. Jos vuosina 2015–2016 sota Donbassissa katsottiin Ukrainan suurimmaksi ongelmaksi, joulukuussa 2017 sosioekonomiset haasteet ja korruptio nähtiin vielä suurempina. Tällöin IRI-kyselyn mukaan vain 26 prosenttia vastaajista piti sotaa suurimpana huolenaiheenaan, kun taas 69 prosenttia piti nousevia hintoja suurimpana ongelmana. Solidaarisuus pakoon joutuneita kohtaan on hiipunut. Minskin sopimukset ovat edelleen epäsuosittuja Ukrainassa, mutta ihmiset taipuvat helpommin kompromisseihin ja tukevat ”elämän normalisoimista” Donbassissa.

Venäjällä näkyy kiinnostavia yhtymäkohtia Ukrainassa esiintyvään välinpitämättömyyteen Donbassia kohtaan. Venäjällä mielipidekyselyt ovat osoittaneet, että kiinnostus sotaan ja tapahtumiin Ukrainassa ylipäätään vähenee. Jo elokuussa 2015 Levada-keskuksen kyselyssä Donbassin ja Ukrainan tapahtumista kiinnostuneiden venäläisten osuus oli yhtä suuri kuin niiden, joita asia ei kiinnostanut. Marraskuussa 2016 välinpitämättömien osuus oli nousut lähes 70 prosenttiin, eli samalle tasolle, jossa lukema oli ennen helmikuuta 2014. Syyskuussa 2017 lukema oli liki ennallaan 68 prosentissa. Kiinnostuksen lasku on

yhteydessä Ukrainan tapahtumien vähentyneeseen uutisointiin Venäjän televisiossa.

Kremlin pyrkimykset painaa Ukraina-teemaa taka-alalle kotimaan politiikassa ja julkisessa keskustelussa näkyvät myös venäläisten suhtautumisessa Venäjän-mielisiin ”kansantasavaltoihin”. Lokakuussa 2017 venäläisistä 41 prosenttia katsoi, että Venäjän tulee tukea näitä tasavaltoja, kun taas 37 prosenttia oli sitä mieltä, että Venäjän pitäisi omaksua neutraali asema. Vaikka näyttää siltä, että Kreml ei halua tukeutua Donbass-teemaan sisäpolitiikassaan, se ei ole osoittanut ulkopoliitikassaan merkkejä myöskään Minskin sopimuksen täyttämisestä.

Lähes miljoonasta Venäjälle tulleet Itä-Ukrainan pakolaisesta on muodostunut Kremlin muuttuneen suhtautumisen symboli sisäpoliittisessa keskustelussa. Kun kesällä 2014 virallinen media kannusti venäläisiä majoittamaan slaaviveljiään ja -siskojaan, vuonna 2017 pakolaiset eivät olleet enää tervetulleita. Nyt heitä siivitetään hallinnollisin pakottein palaamaan takaisin. Myös ne venäläiset, jotka ovat osallistuneet pakolaisten auttamiseen, ovat kohdanneet monenlaisia vaikeuksia viranomaisilta.

Vielä kylmempää kyytiä ovat saaneet niin kutsutun ”venäläisen

kevään” taistelijat, jotka lähtivät Donbassiin perustamaan ”Novorossijan” aluetta. Virallisesti heitä ei ole olemassa, ja kaikki yritykset vahvistaa heidän rooliaan on tukahdutettu. Vähenevän kiinnostuksen myötä ”venäläisen kevään” aktivistit ovat alkaneet syyttää toisiaan petturuudesta tai kavalluksista. Sen sijaan, että Donbassista olisi tullut Venäjän uusimperialinen unelma tai nationalistinen etnisten venäläisten saareke, siitä on tullut varjotalouden synkkä paratiisi, jonka johtajat vahvistavat asemiaan korruptiolla ja rikollisilla liiketoimillaan.

Sekä Moskova että Kiova ovat avuttomia Donbassin edessä. Yhtäältä Kreml on varuillaan uusista lännen pakotteista ja ennakoimattomista julkisista reaktioista omiin mahdollisiin vastapakotteisiinsa. Toisaalta venäläisten yhteneväiset huolet ukrainalaisten kanssa, eli sosioekonomiset vaikeudet eivät tarjoa Kremlille juurikaan mahdollisuuksia käyttää Donbassia poliittisesti hyväkseen. Separatistalueiden akuutti avuntarve tuskin herättää solidaarisuutta Venäjän väestön keskuudessa. Sillä välin sotilaalliset yhteenotot jatkuvat ja uusia uhreja tulee päivittäin. /